

## **Profil poznawczy – Czy poznawać siebie czy ucznia?**

Warsztaty wprowadzające do indywidualizacji

Katarzyna Wojtkowska

Białystok 18.10.2010





Najważniejsze jest postawienie właściwych pytań, rozdzielanie ich na mniejsze i konsekwentna próba odpowiedzi na nie lub poszukiwanie tych odpowiedzi. Zadawaj małe pytania sobie, jak również zespołowi, w którym pracujesz. Zadając sobie takie małe pytania, kładziemy fundamenty pod osobisty program zmiany. Gdy zadajemy je innym, możemy skierować twórczą energię na cele całej grupy. Naszym problemem, przed którym obecnie stajemy, jest pytanie o indywidualizację procesu ucznia się i nauczania. Ale jak je można wyartykułować ?

*„To, co kształtuje nasze życie, to pytania, które zadajemy, na które odmawiamy odpowiedzi i których nigdy nie próbujemy zadać” (Filozofia Kaizen. Jak mały krok może zmienić Twoje życie; Dr Robert Maurer; 2010 Hellion s. 41)*

2

### **Ćwiczenie 1. Burza Pytań.** (5-10 min)

Co Państwa w tej chwili najbardziej interesuje, co ciekawi i czego szukacie? Całość podobna jest do burzy mózgów w formie pytań. Obowiązują następujące reguły:

1. Kto chce, formułuje głośno dowolne pytanie,
  2. Nikt nie komentuje tego pytania,
  3. Nikt nie udziela odpowiedzi na to pytanie,
- lecz
4. Dołączy do niego kolejne pytanie.

Być może któreś z pytań wywoła szereg kolejnych, prowadzących w tym samym kierunku, być może pojawi się nowe pytanie, które skieruje nas w zupełnie inną stronę, a potem również wywoła szereg kolejnych pytań.

Każdy może w każdej chwili wypowiedzieć dowolne pytanie.

*(Uwaga – ćwiczenie warto wykorzystywać w pracy z dziećmi. Co uzyskamy rozpoczynając dzień od burzy pytań? Dowiemy się z jakimi pytaniami dzieci przyszły do szkoły? Może na niektóre z nich będziemy mogli od razu odpowiedzieć – zainteresowanie i skuteczność naszych działań wzrasta. Niektóre pytania nie będą związane z lekcją, ale dziecko wypowiadając swój niepokój głośno, uwolni się od natarczywości problemu i będzie mogło skupić się na zagadnieniach, jakim na bieżąco zajmujemy się w klasie. A ponadto jeśli obiecamy mu wrócić w innych okolicznościach do jego problemu, poczuje się bezpieczniej, spokojniej i będzie mogło w pełni zanurzyć się w działania, które na obecną chwilę proponujemy. **Pamiętajmy: próbujmy odpowiadać na pytania dzieci, a wtedy okaże się, że trudności z motywacją i koncentracją gdzieś się ulotnią.**)*





## Pytania zadane w trakcie warsztatów:

1. Dlaczego już zima?
2. Dlaczego nie potrafię sformułować żadnego pytania?
3. Czy jutro będzie padać?
4. Czy jesień już się skończyła?
5. Dlaczego tu jestem?
6. Dlaczego proste pytania są trudne do wyjaśnienia?
7. Co jest najważniejsze?
8. Dlaczego indywidualizacja wydaje się trudna?
9. Co z dzisiejszego warsztatu mogę wykorzystać w swojej pracy?
10. Dlaczego nagle zapadła cisza?
11. Czym różni się program indywidualizacji propagowany obecnie od indywidualizacji obecnej na różnych etapach rozwoju programów edukacyjnych w Polsce?
12. Czy rodzice potrafią uczyć swoje dzieci uczyć się?
13. Czy nauczyciele potrafią uczyć dzieci uczyć się?
14. Od czego warto zacząć zmianę sposobu nauczania, czyli wdrażanie indywidualizacji?
15. Czy wszyscy mają zaczynać od tego samego?
16. ....

3

## Ćwiczenie 2. (indywidualne – na zajęciach) (2min)

Mój idealny uczeń, to...

.....

## Ćwiczenie 3. (5 min)

Przeczytaj dołączony kwestionariusz i wykonaj polecenia. (Sądy na temat sposobów uczenia się i nauczania) (wejdź na stronę [www.punctum.pl](http://www.punctum.pl) w zakładkę nasze artykuły i pobierz kwestionariusz. Patrz artykuł *Kwestionariusz odśladający nasze poglądy odnośnie procesu nauczania i uczenia się z interpretacją.*)

## Pytania –zagadki

1. Dziecko samodzielnie usiadło. Jak ten fakt wykorzystuje większość rodziców?
2. 6-ciomiesięczne dziecko chce samo używać łyżeczki albo pić z kubka. Czy może?
3. Czy roczne dziecko uczyć języka obcego?
4. Kiedy można uczyć myślenia logicznego?
5. Czy dwulatek może /powinien bawić się komputerem?
6. Kiedy dziecko jest gotowe do nauki czytania i pisanie?
7. Jak uczyć małe dzieci wartości? – formułując zakazy/ nakazy; organizując odpowiednie doświadczenia; zadając pytania
8. Czy emocje mogą wpływać na nasze zdolności i umiejętności uczenia się?
9. Czy małe dziecko można „nabrać” na słowa, które wypowiadamy, a w które sami nie wierzymy?
10. Co znaczy iść za dzieckiem?
11. Czym możemy obdarować nasze dzieci? Jaki prezent będzie dla nich najwartościowszy?





Dzieci, tak jak jedzenia, świeżego powietrza, higieny czy kalendarza szczepień, potrzebują w równej mierze zasilania emocjonalnego. I nie jest istotne w jakim języku przekazujemy swoje wsparcie, swój zachwyt, swoją miłość, może to być również język werbalny. Dziecko zrozumie ogólne przesłanie mając nawet trzy, czy cztery miesiące.

Pewna młoda matka nachylając się nad swoim maleństwem, trzymiesięczną córeczką, która uśmiechała się do niej stwierdziła: *ależ ty brzydka*. Reakcja dziecka zaskoczyła ją i zdumiała. Spokojna, uśmiechnięta dziewczynka nagle zrobiła buzię w podkówkę i rozszłochała się.

4

**Pamiętajmy! Dziecko potrzebuje ciągłego okazywania mu, jak bardzo jest kochane i ważne, jaką jest dla nas radością.**

Zosia, inna mała istotka urodziła się z poważną wadą genetyczną. Miała nie mówić według diagnozy lekarzy. Rodzice nie dali za wygraną. Codzienne głośne czytanie od czwartego miesiąca życia pomogło w jej rehabilitacji – dziewczynka zna dziesiątki wierszyków i piosenek, jest wesoła, otwarta, łatwo zjednuje sobie ludzi.

- **Współczesne dzieci cierpią na anemię emocjonalną**

## Zasilanie emocjonalne

- Okazywanie bezwarunkowej miłości – kontakt wzrokowy, fizyczny, wypełniony miłością. Ponadto dawanie swemu dziecku „uwagi” – aktywne słuchanie tego co mówi.
- Zaspokojenie innych potrzeb emocjonalnych: bezpieczeństwa, akceptacji, poszanowania godności, przynależności, zachęty i wsparcia, osiągnięć, bycia ważnym, stymulacji, wrażeń, ekspresji.
- Okazywanie troski, współczucia i zrozumienia.

## Wychowanie

Przejsie od dyscypliny i kontroli rodzicielskiej do samodyscypliny i samokontroli, czyli kształtowanie umysłu i serca dziecka. Dobre wychowanie, to takie, które porządek umysłu i serca umie zjednoczyć.

- Jestem wzorem postaw i zachowań dla własnego dziecka
- Rozwijam inteligencję emocjonalną (również empatię) – nazywanie i rozpoznawanie emocji, panowanie nad impulsami, dojrzałe wyrażanie złości





- Uczę myślenia – w rozmowie, czytając dziecku, wskazując na zależności przyczynowo-skutkowe, nie gaszę ciekawości świata, lecz ją rozbudzam, podsycam skłonność do zadawania pytań oraz zachęcam do wyciągania wniosków (skutki decyzji, wyborów, zachowań czy motywów postępowania własnego i innych)
- Uczę norm i umiejętności społecznych – maniery, komunikacja z ludźmi.
- Uczę wartości – szacunku, uczciwości, odpowiedzialności, odwagi, samodyscypliny, pokojowości, sprawiedliwości, optymizmu, przyjaźni i miłości, solidarności, piękna, mądrości.
- Pomagam budować mocny charakter dziecka – praktykujemy wartości, utrwalamy dobre nawyki
- Uczę organizacji i pracowitości – planowanie działań, wyznaczanie stałych ćwiczeń i zajęć (gra na instrumencie, sprzątanie swoich zabawek czy inne obowiązki domowe, sport itp.)
- Jestem przewodnikiem intelektualnym i duchowym – rozmowy o życiu, wartościach, przekaz wiary czy światopoglądu
- Chronię przed szkodliwymi wpływami - uczę mądrego korzystania z mediów i informacji

Często sądzimy, że to są powinności jedynie rodziców. Może warto, by w niektórych z nich lub w wielu partycypowała szkoła, tzn. nauczyciele podejmowali część tych powinności. Jeśli na to przystaniemy, to niezbędna będzie współpraca rodzic – nauczyciel – uczeń.

Zasilanie emocjonalne to bardzo ważna powinność. Mamy przekazać dziecku naszą miłość. To dzięki niej będzie mogło zdobyć przekonanie, że jest warte miłości oraz ufać własnym kompetencjom, czyli budować mocne samo uznanie. Rozwinie w nim empatię, umiejętność wczucia się w stan ducha i sytuację drugiej osoby.

Nasza czułość, troska, współczucie i zrozumienie okazywane dziecku, to najlepszy sposób by ono również odnosiło się do innych w ten sam sposób. Najskuteczniejsza metoda rozwijania kompetencji interpersonalnych i emocjonalnych, to naśladowanie oraz modelowanie.

Jeśli pozostawiamy płaczące dziecko bez pocieszenia, zaniedbujemy jego potrzeby, wyśmiewamy lęki, bagatelizujemy jego dziecięce problemy, to mówimy dziecku, że nie może liczyć na wsparcie w trudnej chwili, a jego cierpienie nie jest ważne. Co zrobi dziecko, kiedy będziemy w ten sposób postępować najczęściej?

- Zacznie wypierać swe potrzeby.
- Odetnie się od swoich uczuć, by nie cierpieć z powodu odrzucenia.
- Nie będzie potrafiło okazać współczucia innym.





*Blokada własnych uczuć, to największe niebezpieczeństwo. Bądźmy uważni, wrażliwi i konsekwentni w okazywaniu wsparcia dzieciom.*

### **Badania naukowe donoszą:**

- Kobiety rozpoznają emocjonalną treść niezależnie od tego, do której półkuli mózgu obraz został przekazany
- Mężczyźni rozpoznają treści emocjonalne tylko wówczas, gdy obraz przekazujemy do półkuli prawej

Dlaczego tak się dzieje? Kobiety mają większe ciało modzelowate, czyli mają więcej połączeń między prawą i lewą półkulą niż mężczyźni. Wpływa to również na płynność mowy. Mężczyźni trudniej wyrazić uczucia, bo informacje o nich przepływają u niego do werbalnej, lewej półkuli z większym oporem.

**Wniosek:** *Chłopcy potrzebują w dzieciństwie więcej odpowiedniego zasilania emocjonalnego. „Odpowiednie” w tym przypadku oznacza skierowane do prawej półkuli. Jeśli tego nie otrzymają, zdolność empatii i wyrażania uczuć nie rozwinie się u nich.*

**Pojawia się niebezpieczeństwo** zaniedbania potrzeb emocjonalnych chłopców w dzieciństwie! **Co robić?**

**Zminimalizujmy obecność w naszych praktykach dydaktycznych** mechanicznych sposobów przekazywania wiedzy encyklopedycznej, adresowanej do lewej półkuli. Organizujmy twórcze, na wysokim poziomie prowadzone zajęcia z muzyki, plastyki, modelarstwa, ekspresji teatralnej i ruchowej oraz innych twórczych działań angażujących emocje i wpływających na wyobraźnię. Szczególnie ma to znaczenie na poziomie nauczania początkowego, ale nie zapominajmy, że jest bardzo ważne również w starszych klasach szkoły podstawowej.

**Jeśli takich zajęć brak to hamuje się emocjonalny rozwój dzieci (szczególnie chłopców)**

Warto pamiętać o zróżnicowanych potrzebach i sposobach przyswajania wiedzy. U chłopców często wiąże się to z potrzebą ruchu. To nie znaczy, że dziewczynki nie potrzebują ruchu, ale mogą bez niego dać sobie radę w szkole.

*W szkole chłopcy często uznawani są za mało zdolnych, leniwych bądź niegrzecznych. Po latach wspominają szkołę jako koszmar, z wielkim bólem i niechęcią.*

Czy nasza wiedza (rodziców, nauczycieli) podąża za osiągnięciami psychologii, by uwzględniać potrzeby dzieci, czyli indywidualizować proces nauczania?







Czasami jest odwrotnie. Dzieci muszą podążać za potrzebami szkoły: podstawami programowymi, wymaganiami egzaminacyjnymi, harmonogramami rytmu zdobywania wiedzy i umiejętności.

Dzieci mają prawo *biec po swoim torze* – we własnym rytmie, ścigać się jedynie z samym sobą, a wtedy prześcigną najlepszych. Poza tym, powinni mieć na wszystko odpowiednią ilość czasu, dostosowaną do ich rozwoju. Drugoroczność nie ma sensu ani żadnego uzasadnienia w wiedzy, jaką obecnie posiadamy o procesach rozwojowych człowieka, jego umysłu, psychiki i ducha.

7

**Pamiętajmy! Rodzic, to też nauczyciel, pedagog, a środowisko domowe, to też szkoła.**

**Czym możemy obdarować dzieci? Jaki prezent będzie dla nich najwartościowszy? To jedno z pytań-zagadek. Oto odpowiedź:**

**CZAS** – w tym słowie ukryta jest cała tajemna wiedza o tym, czego dziecko najbardziej od nas potrzebuje.

**C –cierpliwości; Z – zachwytu; A – akceptacji; S- szacunku**

Propozycja podstawowych wartości moralnych. Czy jesteś w stanie przyjąć je?

*Szacunek; uczciwość; odpowiedzialność; odwaga; samodyscyplina – umiar i rozwijanie własnego potencjału; pokojowość; sprawiedliwość; szczęście, optymizm, humor; przyjaźń i miłość; solidarność, piękno; mądrość*

Oto lista kompetencji kluczowych:

1. porozumiewanie się w języku ojczystym,
2. porozumiewanie się w językach obcych,
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
4. kompetencje informatyczne,
5. **umiejętność uczenia się,**
6. **kompetencje społeczne i obywatelskie,**
7. **inicjatywność i przedsiębiorczość**
8. **świadomość i ekspresja kulturalna.**





### **Ćwiczenie 3: Jak uczyć tych kompetencji? Pomysły – burza mózgów (5 min)**

Warto zgromadzić przykłady ćwiczeń, pozwalających rozwijać niektóre z kluczowych kompetencji, co wiąże się tak naprawdę z wprowadzaniem dzieci w świat wartości. Kompetencje kluczowe oderwane o podstawowych wartości nie zadziałają.

**1. Dlaczego ważne jest to, co myślę o sobie? Budowanie pozytywnej samooceny i poczucia wartości. (żelazko + kartka zapisana cytryną);**

Bierzemy dwie kartki. Na jednej z nich malujemy sokiem z cytryny zdanie lub obrazek wskazujący na pozytywne myślenie o sobie, natomiast na drugiej negatywne myślenie o sobie. W przypadku małych dzieci mogą to być uśmiechnięta i smutna buzia. Pokazujemy dzieciom obydwie kartki i pytamy, czy się czymś różnią. Mówimy, że reprezentują dwie różne osoby. Rozpoczynamy dyskusję na temat: czy to, co myślimy o sobie wpływa na nasze działania, może się ujawnić?

Następnie przykładamy żelazko do kartek. Narysowane obrazki wychodzą na jaw. Żelazko jest metaforą trudnych warunków, trudnych wyzwań. Ponawiamy rozmowę z dziećmi.

**2. Jak uczyć organizacji czasu nauki i odpoczynku? (stoik, ryż, piłeczki)**

Każde dziecko dostaje stoik, ryż oraz piłeczki reprezentujące różne jego powinności. Stoik to 24 godziny, jakie każdy ma do dyspozycji. Ryż to czas, jaki jest do naszej dyspozycji na zabawę przyjemności, odpoczynek itp.

Dzieci mają wypełnić stoik piłeczkami i ryżem. Zadanie to może być w różny sposób wykonane. Jedni wrzucą najpierw piłeczki, a potem wsypią ryż. Inni wsypią najpierw ryż, a potem wrzucą piłeczki. W tym drugim przypadku okaże się, że nie wszystkie piłeczki zmieszczą się. (tak dobrana jest ilość ryżu)

Rozpoczynamy rozmowę z dziećmi po wykonaniu tych zadań. Dlaczego warto zacząć od tego, co musimy zrobić?

**3. Rola wsparcia i empatii w życiu człowieka (jajko, sól i woda)**

Do szklanki wypełnionej wodą wkładamy jajko. Jajko zaczyna tonąć. Wsypujemy powoli do szklanki sól w pewnym momencie jajko zaczyna wypływać.

Po wykonaniu tego doświadczenia zaczynamy rozmowę z dziećmi o roli wsparcia, empatii i życzliwości.

### **Ćwiczenie 4 z zapalkami (rozwija kompetencje matematyczne)**

Przełóż jedna zapalkę tak aby równanie było prawdziwe

a)  $IV + I = VII$ ;      b)  $V + III - V = I$ ;      c)  $VII - III + VI = II$

Nie ingeruj zbyt wcześnie. Pozwól uczniowi pomyśleć. Ćwiczenie rozwija myślenie logiczne, operacyjne, przygotowuje do rozumienia pojęcia równania. Jest dobre dla kinestetyków, bo angażuje ciało.







## Moduł II. Systemy reprezentacji i style uczenia się

### Ćwiczenie 1. (praca w grupach 4-5 osobowych) (3min)

Jak wstępnie sprawdzić, czy dziecko lepiej zapamiętuje przez kanał wzrokowy, słuchowy, ruchowy (na podstawie obserwacji). Zapiszcie pomysły na kartce.

### Ćwiczenie 2: (praca w parach - na zajęciach) (5 min)

Proszę opowiedz o czymś, co ciekawego ostatnio Ci się przytrafiło lub jaki jest Twój ulubiony film? O czym on jest? Zawracaj uwagę na język, jakiego używa twój partner.

9

**Wzrokowcy:** częste używanie zwrotów typu: *widzę, że, przymknę na to oko, zobacz.., jasne że tak..*; czy też przymiotników odnoszące się do barw i kształtów np. *bohater mieszkał w dużym domu z czerwonym dachem, w domu było ciemno...*

**Słuchowcy:** częste używanie zwrotów typu: *śłuchaj, to mi nie gra, to nie brzmi dobrze* ; czy też przymiotników odnoszących się do dźwięków np.: *w lesie słychać było szelest liści i szum strumienia, uderzającego miarowo o kamienie..*

**Kinestetycy:** częste używanie zwrotów odnoszących się do odczuwania (dotykowego lub smakowego) np. *to do mnie dociera, czujesz to?*; dużej ilości czasowników lub też przymiotników opartych na odczuwaniu, np. *kora drzewa była szorstka, kiedy się ją dotykało, a piasek pod stopami był zimny i wilgotny.*

### Ćwiczenie 3. (praca w parach - na zajęciach) (5 min)

Opowiedz o swoich ostatnich wakacjach, j.w. zwracaj uwagę na ton głosu, szybkość mówienia, ruchy rąk, głowy itp.

**Wzrokowcy:** generalnie mogą mówić szybciej (nadażając za pojawiającymi się w mózgu obrazami) i na wyższym tonie, głowa podniesiona, oddech często płytszy...

**Słuchowcy:** głos jasny i doniosły, mowa wolniejsza, głowo trzymana prosto lub lekko pochylona, często powtarzają to, co słyszą (obserwujemy wówczas ruchy warg), oddech równomierny

**Kinestetycy:** mówią często wolniej, z dłuższymi przerwami, głos ma niższe brzmienie, głowę najczęściej schylają, oddychają głęboko przeponą.





Dla nauczycieli ważne jest poznanie systemu reprezentacji swoich uczniów, ale także prowadzenie lekcji w taki sposób, aby informacje mogły zostać przez uczniów kodowane za pomocą różnych zmysłów. Warto tworzyć komunikaty odnoszące się do różnych zmysłów np. *posłuchajcie, popatrzcie, zaraz to razem zrobimy*.

Prezentowanie materiału odpowiadającego stylowi uczenia się dzieci pomaga im w nauce. Warto, by nauczyciel uwzględniał ten fakt, ale nie należy podporządkowywać się jedynie temu, co uczeń już potrafi. Łączenie w grupy osób o różnych stylach uczenia się, poszerza zakres możliwych działań, a na dłuższą metę pomaga w rozwoju.

Już od samego początku warto uczyć dzieci, jak mają poznawać swój własny profil poznawczy. Będą mogli stopniowo samodzielnie opracowywać właściwe strategie samodzielnej nauki.

### **Zadanie** (do pracy własnej)

Spytaj dzieci, czym różni się kotek od pieska? Jak lubi postępować kotek? (*chodzić własnymi drogami*) A jak piesek? (*wykonywać komendy, otrzymywać zadania – usiądź, biegnij, aportuj*). **Które z nich woli być pieskiem, a które kotkiem?**

**Uczeń -piesek** = *potrzebuje wskazówek, za którymi może podążać i wtedy czuje się bezpiecznie.*

**Uczeń - kotek** = *chce poznawać, zadawać pytania i robić wszystko po swojemu.*

**Podobne ćwiczenie można zorganizować wykorzystując metaforę stonogi (myślenie sekwencyjne, analityczne) i skoczka (myślenie syntetyczne, holistyczne)**

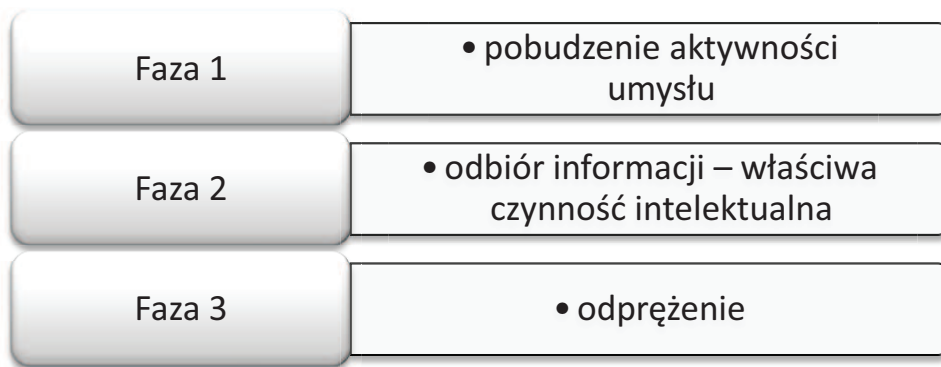
### **Rola Przerwy** (5 min)

*Umysł powinien pracować w rytmie RELAKS- AKTYWACJA- PRACA UMYŚLOWA. Dlatego konieczne jest robienie częstych i efektywnych przerw. Małe dzieci rzadko potrafią same zrobić odpoczynek dla umysłu. Dlatego rolą nauczyciela jest, by po powrocie dzieci z przerwy, zacząć lekcję od relaksu.*



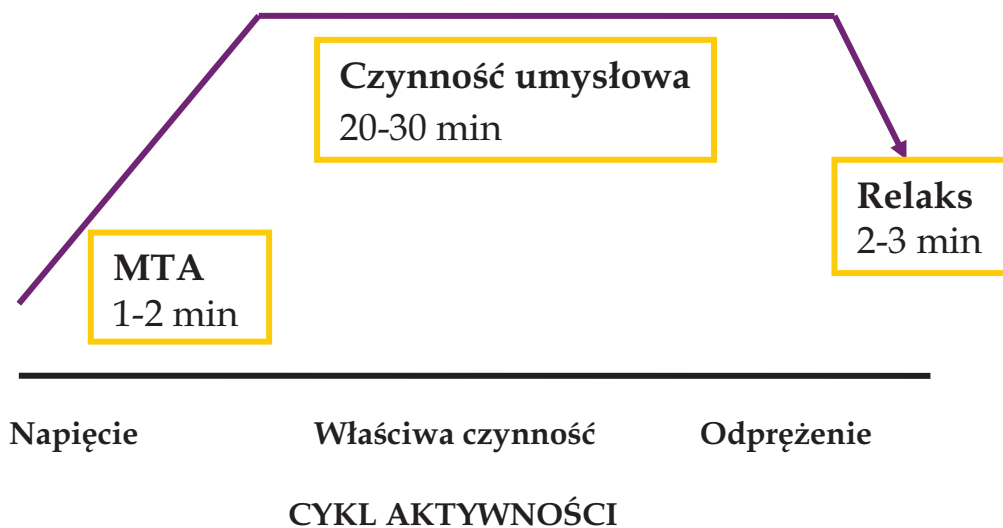


Każde umiejętne przetwarzanie informacji przebiega w cyklu trójfazowym:



11

Zadanie: uczyć pracy według poniższego schematu:



**Pamiętaj:**

- Przerwy są konieczne – umysł potrzebuje odpoczynku
- Trening sprawności umysłu poprawia pamięć, koncentrację i myślenie
- Trenowany umysł pracuje sprawnie. Praca umysłowa staje się przyjemnością
- Nie zaczynaj aktywacji bez relaksacji
- Wystarczy łącznie 5 min na odprężenie i, zaraz potem, aktywację
- Ćwiczenia dobieramy w zależności od rodzaju zadań, jakie uczniowie będą wykonywali potem



## ZADANIE

Przez najbliższe dwa tygodnie spróbuj pracować z uczniami według następującego schematu. Zapisuj w tabeli (skrótowo) jakie czynności podjąłeś w odpowiedzi na daną sytuację

Rodzaj zastosowanego ćwiczenia	Dlaczego go zastosowano	Rezultat jaki odniesiono

**Relaks** – wyciszenie się;

**Rozgrzewka** – np. układanie (na kartce, lub w myślach) jak największej ilości wyrazów z liter słowa „matematyka”;

**Koncentracja** – logo – patrzmy przez minutę na pustą kartkę, na której umieszczony jest pośrodku mały symboliczny rysunek.

*Wielu ludzi sukcesu w pewnym momencie odkryło, że problemy z uczeniem się można wyminąć. Znajdują alternatywne sposoby rozwiązywania zadań, które przed nimi stają. Co więcej, omijając „niepełnosprawność” opracowujemy niezwykle kreatywne metody pracy.*

**Andersen** nie umiał czytać ani pisać, dzięki temu stworzył najpiękniejsze baśnie świata. **Rockefeller** nie umiał czytać z kartki, więc stał się największym mówcą wszechczasów. **Metody czytania Alfabetem Braille’a i języka migowego** są skuteczne dla skrajnych kinestetyków/dotykowców, choć są to osoby, które widzą i mówią- pozwalają im przezwyciężyć trudności w czytaniu

**Metoda szybkiego liczenia na palcach** pozwala rozwijać kompetencje logiczno-matematyczne – jest to metoda Chisenbop’a. A może wystarczy liczydła?



By stworzyć strategie pozwalające ominąć trudności w uczeniu się lub je realnie przezwyciężyć, warto odpowiedzieć sobie na poniższe pytania:

- *Jakie technologie pozwalają ominąć problem?*
- *Jaki alternatywny system symboli może pomóc ominąć problem?*
- *Jakiego rodzaju specjalista może pomóc rozwiązać problem?*
- *Jakie książki, programy komputerowe, gry bądź inne narzędzia edukacyjne można zastosować, by łatwiej przezwyciężyć problem?*
- *Jakie cechy osobowości warto w dziecku rozwijać (odwaga, determinacja, wytrwałość), żeby łatwiej radziło sobie ze swoją sytuacją?*
- *Jakiego rodzaju działania podjąć, by powiązać słabsze obszary z obszarami tych inteligencji, które są u danego dziecka najlepiej rozwinięte?*
- *Co można zrobić, by osoby z najbliższego otoczenia dziecka zaakceptowały jego potrzeby edukacyjne?*
- *Co jeszcze można zrobić, by wyeliminować trudności?*

13

**Przykład:** Załóżmy, że obszarem trudności jest pisanie.

- Użyj dyktafonu.
- Sporządź diagram w szkicowniku, mapę pojęć, plan.
- Porozmawiaj na ten temat z drugą osobą.
- Spróbuj wykorzystać jedną lub kilku innych inteligencji.

Skupiamy się na pytaniu: Co w przyswajaniu wiedzy funkcjonuje sprawnie? Dzięki zwracaniu wagi na pozytywne cechy ucznia, trudności stają się mniej uciążliwe, a czasem nawet można je wyeliminować.

**Podstawowa zasada:** "Jeśli nie radzisz sobie z tym, co robią wszyscy inni, warto znaleźć sobie miejsce, w którym będziesz mógł zabłysnąć"

Tej zasady powinniśmy uczyć od samego początku każde dziecko.

*Warto wypróbować na sobie każde ćwiczenie proponowane w trakcie warsztatów. Jeśli przekonamy się o skuteczności naszych zabiegów edukacyjnych, efekty będą pewniejsze.*

### **Ćwiczenie 6:** (grupa co najmniej 3 osobowa)

Wyobraźcie sobie, że za chwilę przyjdzie czarodziej i zabierze wam cały wasz zasób leksykalny zgromadzony w waszych umysłach. Macie 2 minuty, by zapisać 10 słów, które będziecie mogli dla siebie zachować, by móc się porozumiewać. Stwórzcie taką 10-elementową bazę, każdy swoją własną.





**Ćwiczenie 7:** Przeczytajcie wybrany wiersze. W grupach 5 osobowych korzystając ze swoich zasobów leksykalnych ułóżcie wiersze, które będą parafrazą tych przeczytanych.

*Przećwicz na sobie. Zrób adaptację tych ćwiczeń dla swojej klasy. Jest to bardzo dobre ćwiczenie na rozpoznanie talentów językowych u dzieci ze środowisk posługujących się kodem językowym słabo rozwiniętym, czy dzieci zaniedbanych, mających mało bodźców werbalnych w najbliższym otoczeniu.*

*Warto takie dzieci prowadzić krok po kroku ku posługiwaniu się językiem z kodem rozbudowanym.*

*Nie oceniamy dzieci za to, czego nie nauczyły się w domu. Oceniamy za to, czego my ich nauczyliśmy w szkole.*

Notatki własne: pytania, uwagi, odkrycia

